

ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οδηγός Συγγραφής Διπλωματικής Εργασίας
Οδηγός Έρευνας στη βιβλιογραφία

Στο πλαίσιο του έργου της
"Ψηφιακής ολοκλήρωσης και διασύνδεσης
βιβλιοθήκης"

Βασιλεία Χατζηνικήτα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ψηφιακή Ελλάδα
Όλα είναι δυνατά
Εθνικιστικό Πρόγραμμα
"Ψηφιακή Συνοχή"

Ποιότητα ζωής για όλους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγικές σημειώσεις
2. Δομή ΔΕ
3. Τίτλος ΔΕ
4. Περίληψη ΔΕ
5. Λέξεις-κλειδιά ΔΕ
6. Εισαγωγή ΔΕ
7. Θεωρητικό πλαίσιο - Βιβλιογραφική ανασκόπηση -
Ερευνητικά ερωτήματα ή/και ερευνητικές υποθέσεις
ΔΕ
8. Μέθοδος ΔΕ
9. Αποτελέσματα ΔΕ
10. Συμπεράσματα ΔΕ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

11. Βιβλιογραφία ΔΕ
12. Υποσημειώσεις ΔΕ
13. Παραρτήματα ΔΕ
14. Βιβλιογραφία: Οδηγός έρευνας, Οδηγός σύνταξης βιβλιογραφίας, Λογοκλοπή
15. Διαδικασίες και Χρονοδιάγραμμα εκπόνησης ΔΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Η παρουσίαση που ακολουθεί:

- περιλαμβάνει βασικές οδηγίες για τη συγγραφή μιας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (ΜΔΕ),**
- εστιάζει σε ΜΔΕ που συνίστανται σε εμπειρική έρευνα και**
- μπορεί να αξιοποιηθεί από φοιτητές/τριες που φοιτούν σε Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών αλλά και άλλων Σχολών του ΕΑΠ.**

ΔΟΜΗ ΔΕ

- Εξώφυλλο
- Ευχαριστίες (μη υποχρεωτική)
- Περίληψη
- Λέξεις-κλειδιά (μη υποχρεωτική)
- Περιεχόμενα
 - Κατάλογος Πινάκων
 - Κατάλογος Σχημάτων
 - Κατάλογος Συντομογραφιών

ΔΟΜΗ ΔΕ

- Εισαγωγή
- Θεωρητικό πλαίσιο – Βιβλιογραφική ανασκόπηση – Ερευνητικά ερωτήματα ή/και ερευνητικές υποθέσεις
- Μεθοδολογία
- Αποτελέσματα
- Συμπεράσματα
- Βιβλιογραφία
- Παραρτήματα – Σημειώσεις

ΤΙΤΛΟΣ

- Ο τίτλος της ΔΕ πληροφορεί τον αναγνώστη, με ακρίβεια, απλότητα και σύντομα, για το περιεχόμενό της.
- Χαρακτηριστικά ενός ‘καλού’ τίτλου ΔΕ:
 - αποτυπώνει βασικά στοιχεία του περιεχομένου της ΔΕ, ή/και σημαντικά ευρήματά της,
 - είναι σύντομος και περιεκτικός,
 - είναι ακριβής και σαφής,
 - είναι εξειδικευμένος και πλήρης,
 - είναι ελκυστικός και εύληπτος/κατανοητός στο αναγνωστικό κοινό που απευθύνεται.

Συμβουλές σύνταξης τίτλου

- ✓ Ο οριστικός τίτλος της ΔΕ συντάσσεται αφού ολοκληρωθεί η συγγραφή της ΔΕ, καθώς τότε ο συγγραφέας έχει πλήρη και σαφή 'εικόνα' του περιεχομένου της ΔΕ.
- ✓ Ο τίτλος της ΔΕ εναρμονίζεται πλήρως με το περιεχόμενο της ΔΕ.
Είναι απαραίτητο συνεπώς να αποφεύγεται η σύνταξη τίτλων που δημιουργούν προσδοκίες οι οποίες δεν ανταποκρίνονται απόλυτα στο περιεχόμενο της ΔΕ.
- ✓ Η διατύπωση του τίτλου της ΔΕ δεν πρέπει να είναι ιδιαίτερα μακροσκελής (αποφυγή χρήσης περιττών λέξεων) ή σύντομη (αποφυγή χρήσης πολύ γενικών, άρα ασαφών, λέξεων).

Συμβουλές σύνταξης τίτλου

- ✓ Ο τίτλος της ΔΕ είναι συνήθως μια πρόταση αποτελούμενη από **12 έως 15** λέξεις.
- ✓ Ο τίτλος της ΔΕ συμπεριλαμβάνει έννοιες/λέξεις-κλειδιά της ΔΕ προκειμένου να διασφαλισθεί ο εντοπισμός της από βάσεις δεδομένων στις οποίες θα συμπεριληφθεί.
- ✓ Ο τίτλος της ΔΕ δεν περιλαμβάνει ακρωνύμια -εκτός και αν αυτά είναι ευρέως γνωστά στο αναγνωστικό κοινό που απευθύνεται (όπως ΟΟΣΑ, PISA, UNESCO, ΟΗΕ)- μαθηματικούς τύπους, ή δείκτες.

Συμβουλές σύνταξης τίτλου

- ✓ Ο τίτλος συντάσσεται στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.
- ✓ Στη σύνταξη του τίτλου της ΔΕ και σε άλλη γλώσσα, πέραν της ελληνικής, είναι απαραίτητο οι σημάνσεις στον τίτλο να είναι προσπελάσιμες από ένα διεθνές αναγνωστικό κοινό.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

- Η περίληψη παρουσιάζει, συνοπτικά, με ακρίβεια και πληρότητα, το περιεχόμενο της ΔΕ στον αναγνώστη.
- Συνιστά ζωτικής σημασίας στοιχείο της ΔΕ καθώς ο αναγνώστης, διαβάζοντας την περίληψη, διαμορφώνει την πρώτη εικόνα για τη ΔΕ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

- Κείμενο συγκεκριμένης και περιορισμένης έκτασης **(περίπου 300 λέξεις)** που δίνει απαντήσεις στα εξής:
 - Πού στοχεύει αυτή η έρευνα;
 - Γιατί την έκανες;
 - Τι έκανες και πως;
 - Τι βρήκες;
 - Τι σημαίνουν τα ευρήματά σου;

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε περιπτώσεις που για παράδειγμα η ΔΕ διερευνά την αποτελεσματικότητα μιας νέας ερευνητικής μεθόδου, μιας νέας μαθησιακής/διδασκτικής διάταξης, ή ενός νέου προγράμματος διδασκαλίας/επιμόρφωσης, είναι απαραίτητο να απαντηθούν επιπλέον τα εξής:

- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της ερευνητικής μεθόδου, της μαθησιακής-διδασκτικής διάταξης ή του προγράμματος διδασκαλίας;
- Ποια είναι η αποτελεσματικότητά τους;

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

- Η περίληψη της ΔΕ λειτουργεί **αυτοτελώς** σε σχέση με το πλήρες κείμενο της ΔΕ.
- Η αυτοτελής λειτουργία της περίληψης συνιστά **βασικό χαρακτηριστικό της ποιότητάς της**.
- Η περίληψη δεν περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες δεν παρουσιάζονται στο κείμενο της ΔΕ.

Συμβουλές σύνταξης περίληψης

Πώς γράφω την περίληψη της ΔΕ;

- ✓ Δεν ξεχνώ ότι η περίληψη περιλαμβάνει συνήθως στοιχεία για τις εξής διαστάσεις της ΔΕ:
 - σημασία - αναγκαιότητα και πρωτοτυπία της ΔΕ,
 - ερευνητικά ερωτήματα ή υποθέσεις,
 - μέθοδος και
 - συμπεράσματα (κύρια ευρήματα και συμβολή της έρευνας).

- ✓ Διαβάζω το κείμενο της ΔΕ και, καθώς το διαβάζω, υπογραμμίζω τα βασικά στοιχεία που εντάσσονται σε κάθε μια από τις παραπάνω διαστάσεις.

Συμβουλές σύνταξης περίληψης

- ✓ Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης της ΔΕ, διαμορφώνω σταδιακά την περίληψη με βάση τα στοιχεία που υπογράμμισα ως ακολούθως:
 - Συντάσσω 1-2 προτάσεις που παρουσιάζουν και θεμελιώνουν το στόχο και τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις υποθέσεις εργασίας.
 - Συντάσσω 1-2 προτάσεις που περιγράφουν την ερευνητική μέθοδο που υιοθετήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων και ενδεχομένως τη μέθοδο ανάλυσης.
 - Συντάσσω 1-2 προτάσεις που περιγράφουν τα βασικά αποτελέσματα/ευρήματα.

Συμβουλές σύνταξης περίληψης

- Συντάσσω 2-3 προτάσεις που παρουσιάζουν τα συμπεράσματα και ενδεχομένως στοιχεία της συζήτησης των ευρημάτων.
- Διαβάζω την περίληψη και κάνω διορθώσεις με τρόπο ώστε να περιλαμβάνει τα σημαντικά, και όχι περιττά, στοιχεία και να συνιστά ένα κείμενο με συνοχή και σε απόλυτη συνάφεια και συνέπεια με το κείμενο της ΔΕ που συνοψίζει.

Συμβουλές σύνταξης περίληψης

- ✓ Η περίληψη συντάσσεται στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.
- ✓ Στη σύνταξη της περίληψης της ΔΕ και σε άλλη γλώσσα, πέραν της ελληνικής, είναι απαραίτητο οι σημάνσεις στην περίληψη να είναι προσπελάσιμες από ένα διεθνές αναγνωστικό κοινό.
- ✓ Στη σύνταξη της περίληψης χρησιμοποιείται ο ίδιος χρόνος με αυτόν που υιοθετήθηκε στο αντίστοιχο τμήμα της ΔΕ στο οποίο γίνεται αναφορά.

Συμβουλές σύνταξης περίληψης

Τι προσέχω καθώς συντάσσω την περίληψη της ΔΕ;

- ✓ Η περίληψη τοποθετείται στην αρχή της ΔΕ, ωστόσο, συντάσσεται μετά την ολοκλήρωση συγγραφής της ΔΕ.
- ✓ Ενδείκνυται η χρήση των εννοιών/όρων-κλειδιά της ΔΕ για την αποδελτίωση και καταχώρησή της σε βάσεις βιβλιογραφικών πηγών.

Συμβουλές σύνταξης περίληψης

- ✓ Είναι απαραίτητο να αποφεύγονται τα εξής:
 - επαναλήψεις ή παρόμοιες διατυπώσεις με αυτές στον τίτλο,
 - χρήση ακρωνυμίων, συμβόλων, συντομογραφιών,
 - χρήση βιβλιογραφικών παραπομπών, πινάκων, σχημάτων,
 - σύνταξης περιεχομένου της περίληψης που να προσιδιάζει με την ενότητα της εισαγωγής της ΔΕ (η περίληψη δεν συνιστά εισαγωγική ενότητα της ΔΕ αλλά σύνοψη της ΔΕ),
 - ασάφειες, αόριστες διατυπώσεις.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Σύνταξη από τον συγγραφέα της ΔΕ ενός καταλόγου «λέξεων-κλειδιά» της ΔΕ για την κατάταξή της σε (ηλεκτρονικούς) καταλόγους καταχώρησης βιβλιογραφικών πηγών και τη μελλοντική αναζήτησής της σε αυτούς.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Η εισαγωγή της ΔΕ προσδιορίζει τα όρια ευρύτερης περιοχής στην οποία έχει πραγματοποιηθεί η έρευνά μας. Λειτουργεί δηλαδή ως το πλαίσιο αναφοράς στο οποίο θα εντάξει ο αναγνώστης τη ΔΕ.
- Στην ενότητα αυτή αναδεικνύονται, ως επιλογές, συγκεκριμένοι θεωρητικοί άξονες και ερευνητικοί προσανατολισμοί σε σχέση με τους οποίους θα τεθούν τα ερευνητικά ερωτήματα και θα αναζητηθούν απαντήσεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Στην εισαγωγή αναδεικνύονται για μια συγκεκριμένη ερευνητική περιοχή, και αξιοποιώντας τα ερευνητικά ‘κενά’ και ελλείψεις που εντοπίζονται στη συναφή βιβλιογραφία, η δυνατότητα και η σημασία να διατυπωθούν νέα ερευνητικά ερωτήματα που μπορούν να συμβάλλουν στην πρόοδο αυτής της περιοχής.
- Δημιουργούνται έτσι οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάδειξη και την περιγραφή του εξειδικευμένου προβλήματος το οποίο θα επεξεργασθεί στη συνέχεια η ΔΕ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται ακολούθως με σαφήνεια τα ερευνητικά ερωτήματα ή/και οι ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ και (ενδεχομένως) η μέθοδος προσέγγισης που θα υιοθετηθεί.
- Η ενότητα της εισαγωγής ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της δομής της ΔΕ, δηλαδή της διάρθρωσής της σε ενότητες.
- Πραγματοποιείται μια συνοπτική περιγραφική παρουσίαση των κεφαλαίων της ΔΕ, έκτασης μιας μικρής παραγράφου ανά κεφάλαιο.

Συμβουλές σύνταξης εισαγωγής

- ✓ Η εισαγωγή είναι η πρώτη ενότητα της ΔΕ, μετά τον τίτλο, την περίληψη και (ενδεχομένως) τις λέξεις-κλειδιά. Ωστόσο, συντάσσεται μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής των υπολοίπων ενοτήτων της ΔΕ.
- ✓ Στη σύνταξη της εισαγωγής χρησιμοποιείται ο αόριστος και ο παρακείμενος χρόνος. Όταν όμως γίνεται αναφορά σε καθιερωμένη γνώση χρησιμοποιείται ο ενεστώτας.
- ✓ Η έκτασή της είναι περιορισμένη (μικρός αριθμός σελίδων).

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Η ένταξη της έρευνας σε ένα ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο είναι εξαιρετικά σημαντικό τμήμα της ΔΕ καθώς τεκμηριώνει και νομιμοποιεί την ίδια την ερευνητική εργασία της ΔΕ.
- Στόχος του θεωρητικού πλαισίου είναι να προσδιορισθούν οι ευρύτερες θεωρητικές προσεγγίσεις στο εσωτερικό των οποίων πραγματοποιήθηκε η ΔΕ.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

- Στο θεωρητικό πλαίσιο, αξιοποιώντας συστηματικά τη συναφή βιβλιογραφία, παρουσιάζεται αρχικά η γενική θεωρητική προβληματική του πεδίου – πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η ΔΕ. Στη συνέχεια όμως, σταδιακά, μετακινούμαστε από τη γενική προβληματική σε πιο ειδικά στοιχεία προκειμένου να εστιάσουμε σε εκείνα τα οποία υποστηρίζουν τις ερευνητικές επιλογές που έγιναν.
- Η ενότητα αυτή της ΔΕ:
 - είναι εξαιρετικά περιεκτική και περιορισμένη σε έκταση.
 - πρέπει να υποστηρίζει κατάλληλα, επαρκώς και πειστικά την επιλογή του συγκεκριμένου θεωρητικού πλαισίου.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το τμήμα αυτό του κειμένου είναι εξαιρετικά περιεκτικό καθώς πρέπει να:

- (i) είναι περιορισμένο σε έκταση &**
- (ii) υποστηρίζει πειστικά την επιλογή του συγκεκριμένου θεωρητικού πλαισίου.**

Συμβουλές σύνταξης θεωρητικού πλαισίου

- ✓ Στην ενότητα αυτή δεν επεξηγούμε βασικές θεωρητικές έννοιες ήδη ευρέως γνωστές. Είναι όμως απαραίτητο αυτές οι έννοιες να συνοδεύονται από τις κατάλληλες βιβλιογραφικές παραπομπές.
- ✓ Σε ορισμένες ΔΕ, η Εισαγωγή και το Θεωρητικό Πλαίσιο συνιστούν μια ενιαία ενότητα. Στις περιπτώσεις που υιοθετείται αυτή η επιλογή διαπιστώνεται συχνά ότι το Θεωρητικό Πλαίσιο είτε είναι εξαιρετικά υποβαθμισμένο, είτε απουσιάζει. Ως εκ τούτου προτείνεται να αποφεύγεται αυτή η επιλογή.

Συμβουλές σύνταξης θεωρητικού πλαισίου

- ✓ Για την ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου οι βιβλιογραφικές αναφορές που αξιοποιούνται για τη συγκρότησή του, περιλαμβάνουν συχνά θεωρητικές συνθέσεις που τείνουν να συναντώνται περισσότερο σε εκδόσεις με τη μορφή επιστημονικών βιβλίων ή συλλογικών τόμων και λιγότερο σε περιοδικά.

Συμβουλές σύνταξης θεωρητικού πλαισίου

- ✓ Συχνό λάθος στη συγγραφή της ΔΕ: η συγκρότηση ενός 'υδροκέφαλου' θεωρητικού πλαισίου.

Δηλαδή, ενός θεωρητικού πλαισίου που συνίσταται σε μεγάλης έκτασης κείμενα, περισσότερο 'διδακτικού' προσανατολισμού (άντληση στοιχείων από εγχειρίδια), τα οποία:

- δεν εστιάζουν στη θεωρητική πλαισίωση και θεμελίωση του ερευνητικού εγχειρήματος της ΔΕ,
- δεν αξιοποιούνται στην ενότητα των Συμπερασμάτων της ΔΕ (παράθεση στοιχείων στο θεωρητικό πλαίσιο τα οποία δεν αξιοποιούνται στη συζήτηση των αποτελεσμάτων της ΔΕ).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Η ερευνητική εργασία δεν αρχίζει ποτέ από το μηδέν αλλά λαμβάνει υπόψη την προϋπάρχουσα επιστημονική γνώση και τα διαθέσιμα ερευνητικά τεκμήρια.

Απαραίτητη η ‘τοποθέτηση’ της έρευνάς μας σε σχέση με ό,τι έχει ήδη διερευνηθεί στο συναφές πεδίο, ή με άλλα λόγια, ανάδειξη της σχέσης της έρευνάς μας με την υπάρχουσα συναφή βιβλιογραφία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Τι είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση;

- Είναι η συστηματική εξέταση της έρευνας που έχει διεξαχθεί σε ένα συγκεκριμένο πεδίο μελέτης.
- Συνίσταται στην παρουσίαση:
 - της δημιουργικής σύνθεσης των βιβλιογραφικών πηγών που μελέτησε ο/η φοιτητής/τρια και
 - της κριτικής αποτίμησής τηςπροκειμένου αφενός να αποκτήσουμε μια σαφή εικόνα του επιπέδου γνώσης για το θέμα προς διερεύνηση και αφετέρου να αναδειχθούν τα ερευνητικά 'κενά' και οι ερευνητικές ελλείψεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Τι δεν είναι βιβλιογραφική ανασκόπηση;

- Η γραμμική παρουσίαση - παράθεση ενός συνόλου ερευνών, ή αποσπασμάτων τους, συναφών με την έρευνά μας που δεν συνοδεύεται από την κριτική αποτίμησή τους δεν συνιστά βιβλιογραφική ανασκόπηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Προσεγγίσεις της βιβλιογραφικής ανασκόπησης

- Για τη βιβλιογραφική ανασκόπηση μπορεί να υιοθετηθεί είτε η προσέγγιση της εστίασης στις έννοιες, είτε αυτή της εστίασης στο συγγραφέα (Webster & Watson, 2002, xvii)

Εστίαση στις έννοιες

(σύνθεση ερευνών)

Έννοια Χ.... (συγγραφέας Α,
συγγραφέας Β, κ.ο.κ.)

Έννοια Ψ.... (συγγραφέας Α,
συγγραφέας Γ, κ.ο.κ.)

Εστίαση στο συγγραφέα

*(γραμματική παρουσίαση
ερευνών)*

Συγγραφέας Α ... έννοια Χ,
έννοια Ψ, κ.ο.κ.

Συγγραφέας Β ... έννοια Χ,
έννοια Ω, κ.ο.κ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

- Η πρώτη προσέγγιση (*σύνθεση ερευνών*) οδηγεί στη συγκρότηση μιας συνολικής συνθετικής εικόνας της υπάρχουσας γνώσης για το θέμα που διερευνάται και καθιστά ευκολότερη την κριτική αποτίμηση καθώς και την ανάδειξη του 'κενού' και των ελλείψεων προς μελλοντική έρευνα.

Για την επιτυχή υλοποίηση αυτής της προσέγγισης ο/η φοιτητής/τρια είναι απαραίτητο να έχει αποκτήσει την ικανότητα να εντοπίζει, να επιλέγει, να κατανοεί, να αναλύει, να συνθέτει και να αποτιμά κριτικά τη συναφή με το θέμα της έρευνάς του βιβλιογραφία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

- Η δεύτερη προσέγγιση (*γραμμαμική παρουσίαση ερευνών*) δεν είναι λειτουργική καθώς οδηγεί στη συγκρότηση μιας περισσότερο αποσπασματικής εικόνας της υπάρχουσας γνώσης που δυσχεραίνει την κριτική αποτίμηση και την ανάδειξη νέων διαστάσεων προς μελλοντική διερεύνηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Ποιοι είναι οι στόχοι της βιβλιογραφικής ανασκόπησης;

- Ο προσδιορισμός, στο πλαίσιο των διαθέσιμων συναφών ερευνών, του ερευνητικού χώρου της εργασίας μας (ανάδειξη του ερευνητικού 'κενού' ή των ελλείψεων που στοχεύει να καλύψει η ΔΕ).
- Η συγκρότηση και θεμελίωση της προβληματικής των ερευνητικών ερωτημάτων ή των ερευνητικών υποθέσεων, του θεωρητικού και του μεθοδολογικού πλαισίου της ΔΕ.
- Η συζήτηση/σχολιασμός των ευρημάτων της ΔΕ σε σχέση με την προϋπάρχουσα συναφή γνώση.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

- ✓ Ποιος είναι ο αριθμός των βιβλιογραφικών αναφορών που θα όφειλε να χρησιμοποιεί η ΔΕ;
 - Η αξιοποίηση μεγάλου αριθμού κατάλληλων βιβλιογραφικών αναφορών αποτελεί ένα δείκτη ποιότητας της ΔΕ.
 - Αν το θέμα της ΔΕ εντάσσεται σε μια νέα ερευνητική περιοχή, ή δεν είναι ιδιαίτερα προσφιλές στους ερευνητές, τότε η βιβλιογραφική ανασκόπηση επεξεργάζεται συνήθως περιορισμένο αριθμό ερευνητικών εργασιών. Ωστόσο, σε αυτήν την περίπτωση, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τεκμηριωθεί ακόμα περισσότερο η αναγκαιότητα διεξαγωγής της συγκεκριμένης έρευνας.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

- Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση θεωρείται πλήρης όταν καλύπτει τη βιβλιογραφία που είναι συναφής με το θέμα της ΔΕ και δεν περιορίζεται για παράδειγμα σε άρθρα που υιοθετούν ένα συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο ή μια μόνο ερευνητική μεθοδολογία, ή σε άρθρα συγκεκριμένων μόνων και περιοδικών, ή σε άρθρα που εστιάζουν σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.
- Είναι σημαντικό να επικαιροποιείται η βιβλιογραφική ανασκόπηση μέχρι τη στιγμή ολοκλήρωσης συγγραφής της ΔΕ.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

- ✓ Τι είδους βιβλιογραφικές αναφορές χρησιμοποιούνται στη βιβλιογραφική ανασκόπηση της ΔΕ;
 - Χρήση απαραίτητα ξενόγλωσσης αλλά και ελληνόγλωσσης βιβλιογραφίας.
 - Χρήση, κυρίως, πρωτογενών βιβλιογραφικών πηγών (αποφυγή δευτερογενών πηγών).
 - Χρήση βιβλιογραφικών πηγών που έχουν αντληθεί, κατά προτεραιότητα, από επιστημονικά περιοδικά με κριτές (διεθνή και ελληνικά), πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων με κριτές (διεθνή και ελληνικά) και βιβλία ή κεφάλαια επιστημονικών βιβλίων (ή συλλογικών εκδόσεων) αναγνωρισμένης ποιότητας.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

- Νομοθεσία (διεθνή, ελληνική)
- Εκθέσεις και δεδομένα διεθνών και ελληνικών οργανισμών (όπως ΟΟΣΑ, ΕΛΣΤΑΤ, Eurydice, Eurostat, Eurobarometer surveys)
-
-

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

✓ Συχνό λάθος:

Απουσία κριτικής αποτίμησης στη βιβλιογραφική ανασκόπηση

Η ενότητα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, σε αρκετές ΔΕ, συνίσταται απλώς σε γραμμική περιγραφική παράθεση της συναφούς βιβλιογραφίας και όχι –όπως απαιτείται– στη σύνθεση και την κριτική αποτίμησή της.

Δεν ξεχνώ:

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση εστιάζει στη σύνθεση επιστημονικών κειμένων, συναφών με το θέμα που διερευνά η ΔΕ, και, κυρίως, στην κριτική εξέταση αυτής της σύνθεσης.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

✓ Συχνό λάθος:

Απουσία σύνδεσης βιβλιογραφικής ανασκόπησης με πρωτοτυπία ΔΕ

Συχνά εντοπίζεται απουσία αξιοποίησης της κριτικής αποτίμησης της βιβλιογραφίας με τη θεμελίωση - τεκμηρίωση της πρωτοτυπίας της ΔΕ. Δηλαδή, λειτουργικής σύνδεσης στοιχείων της κριτικής αποτίμησης της βιβλιογραφίας με το τι νέο προσθέτει η ΔΕ στην υπάρχουσα για το θέμα γνώση.

Δεν ξεχνώ:

Η κριτική αποτίμηση της βιβλιογραφίας επιτρέπει την ανάδειξη σημαντικών ζητήματα που είτε δεν έχουν διερευνηθεί είτε απαιτούν πρόσθετη μελέτη.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικής ανασκόπησης

Δεν ξεχνώ:

Η σύνταξη της βιβλιογραφικής ανασκόπησης συνίσταται στη συγκρότηση ενός κειμένου όπου συναρθρώνονται η 'φωνή της βιβλιογραφίας' (σύνθεση) με τη 'φωνή του/της φοιτητή/τριας' (κριτική αποτίμηση σύνθεσης).

Αναγκαίο η 'φωνή του/της φοιτητή/τριας' (για παράδειγμα, θεωρητική θέση, επιχειρηματολογία) να είναι σαφής, διακριτή και να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της κριτικής αποτίμησης της βιβλιογραφίας.

ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ Η/ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΔΕ

- Στόχος ΔΕ / Γενικό ερευνητικό ερώτημα ή γενική ερευνητική υπόθεση ΔΕ
 - Εξαιρετικά σημαντικό τμήμα της ΔΕ καθώς μέσω αυτού συνδέονται – ‘γεφυρώνονται’ λειτουργικά το θεωρητικό πλαίσιο και η βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκαν με τις ενότητες παρουσίασης της έρευνας που ακολουθούν στη συνέχεια της ΔΕ (μέθοδος, αποτελέσματα, συμπεράσματα).

ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ Η/ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΔΕ

- Διατυπώνεται με σαφήνεια και ακρίβεια το αντικείμενο της έρευνας.
- Παράλληλα, το αντικείμενο της έρευνας συνδέεται ρητά και με σαφήνεια με
 - (α) το θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς και
 - (β) την κριτική αποτίμηση της συναφούς βιβλιογραφίαςπου έχουν προηγηθεί.

ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ Η/ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΔΕ

- **Επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα ή υποθέσεις**
 - Μετά τη διατύπωση του στόχου της ΔΕ, ακολουθεί η σαφής διατύπωση των επιμέρους επιχειρησιακών ερευνητικών ερωτημάτων ή/και υποθέσεων που αποτελούν τμήματα του γενικότερου στόχου.
 - Στο τμήμα αυτό του κειμένου είναι επίσης απαραίτητη η συστηματική παρουσίαση - ανάλυση των υποκείμενων μεταβλητών (λειτουργικοί ορισμοί εννοιών/μεταβλητών-κλειδιά) με αξιοποίηση της συναφούς βιβλιογραφίας.

Συμβουλές σύνταξης στόχου, ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων

- ✓ Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το αντικείμενο της έρευνας να ανταποκρίνεται πλήρως στην κριτική αποτίμηση της βιβλιογραφικής σύνθεσης που έχει προηγηθεί. Είναι δηλαδή απαραίτητο να αναφέρονται με σαφήνεια συγκεκριμένα ερευνητικά 'κενά' ή ελλείψεις που έχουν εντοπισθεί προηγουμένως και τα οποία επιχειρεί να καλύψει η ΔΕ.
- ✓ Η γλώσσα σύνταξης στο τμήμα αυτό του κειμένου είναι αξιολογική-κριτική και αναδεικνύει τις απόψεις του/της φοιτητή/τριας - συγγραφέα αναφορικά με τη σχέση του στόχου, των ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων με τη συναφή βιβλιογραφία.

Συμβουλές σύνταξης στόχου, ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων

- ✓ Το τμήμα αυτό του κειμένου συνήθως δεν είναι ιδιαίτερα εκτενές καθώς συμπυκνώνει τον προβληματισμό που οδηγεί στο αντικείμενο της έρευνας.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Στην ενότητα της Μεθόδου παρουσιάζονται αναλυτικά και με ακρίβεια στον αναγνώστη όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τον ακριβή τρόπο διεξαγωγής της έρευνας (τι έγινε, σε ποιόν ή σε τι, πώς υλοποιήθηκε), προκειμένου:

- Να κατανοήσει με ακρίβεια τι έκανε ο/η φοιτητής κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς του/της.
- Να εκτιμήσει την ποιότητα της συλλογής και της ανάλυσης των δεδομένων και ως εκ τούτου την ποιότητα των συμπερασμάτων που εξάγει.
- Να επιτρέπει σε έναν/μία ερευνητή/τρια, αν θελήσει, να επαναλάβει την έρευνα βάσει των παρεχόμενων πληροφοριών.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Στην ενότητα της Μεθόδου παρουσιάζονται:
 - η επιλεχθείσα προσέγγιση που υιοθετήθηκε,
 - η αναλυτική περιγραφή των συγκεκριμένων επιμέρους διαδικασιών που υλοποιήθηκαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας και
 - η τεκμηρίωση των ανωτέρω επιλογών.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Συγκεκριμένα, η ενότητα της Μεθόδου περιλαμβάνει τα κάτωθι:

- Επιλεγείσα προσέγγιση
- Είδος δεδομένων ως προς τις πηγές
- Ερευνητική διαδικασία
- Λειτουργικοί ορισμοί μεταβλητών
- Συμμετέχοντες (πληθυσμός, δείγμα, δειγματοληψία)
- Υλικά συλλογής δεδομένων (εργαλεία, κ.λπ.)
- Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Η ενότητα της Μεθόδου αρχίζει με:
 - την **παρουσίαση της επιλεγείσας προσέγγισης** (π.χ. ποιοτική ή/και ποσοτική, έρευνα δράσης, εθνογραφική έρευνα, επισκόπηση, έρευνα συσχετίσεων, πειράματα, οιονεί πειράματα) και
 - την **τεκμηρίωση** της καταλληλότητάς της σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- **Είδος δεδομένων ως προς τις πηγές**

Παρουσίαση του είδους των ερευνητικών δεδομένων που συλλέχθηκαν (δεδομένα από ανθρώπους, δεδομένα από γραπτές πηγές).

ΜΕΘΟΔΟΣ

■ Διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας

Αναλυτική και χρονική παρουσίαση όλων των 'βημάτων', που ακολουθήθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας, η οποία παρέχει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την επανάληψη της διαδικασίας από οποιοδήποτε ερευνητή.

Ενδεικτικά, η διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας συμπεριλαμβάνει τα εξής:

- τη σειρά των όλων βημάτων που ακολουθήθηκε,
- το χρόνο έναρξης και λήξης της διαδικασίας,
- το χώρο και τον τόπο που διεξήχθη η ερευνητική διαδικασία,

ΜΕΘΟΔΟΣ

- την πιθανή άδεια που ζητήθηκε από φυσικά πρόσωπα ή φορείς (όπως για παράδειγμα, διευθυντής οργανισμού, φορέα ή σχολικής μονάδας),
- πως συλλέχθηκαν τα δεδομένα (για παράδειγμα , τρόπος χορήγησης ερευνητικών εργαλείων, δείγμα),
- τις οδηγίες προς τους συμμετέχοντες (τι ακριβώς ζητήθηκε να κάνουν οι συμμετέχοντες),

ΜΕΘΟΔΟΣ

- σε περίπτωση που η διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας περιλαμβάνει την υλοποίηση κάποιας (διδακτικής/μαθησιακής) παρέμβασης, ή την αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού υλικού, τη σαφή και επαρκή περιγραφή της παρέμβασης ή του υλικού αντίστοιχα,
- τη διεξαγωγή πιλοτικής έρευνας,
- πως αναλύθηκαν τα δεδομένα (τη μέθοδο επεξεργασίας και ανάλυσης των δεδομένων).

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Υλικά συλλογής δεδομένων

Ολοκληρωμένη περιγραφή των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση της έρευνας και τεκμηρίωση της επιλογής τους.

- Τα εργαλεία (π.χ. πρωτόκολλο συνέντευξης, ερωτηματολόγια, τεστ, κλείδα παρατήρησης, κ.λπ.)

Πέραν των εργαλείων, που στην πλήρη ανάπτυξή τους παρατίθενται σε Παράρτημα στο τέλος της ΔΕ, παρουσιάζονται τα ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας. Επίσης, σε ό,τι αφορά τη χρήση εργαλείων άλλων ερευνητών, παρουσιάζονται, πέραν της αναφοράς στον ερευνητή-‘κατασκευαστή’ τους, οι έλεγχοι αξιοπιστίας και εγκυρότητάς τους.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Ο τεχνικός εξοπλισμός
- Οι πειραματικές διατάξεις
- Τα ερεθίσματα (stimuli)
- Τα κείμενα, οι εικόνες
- κ.λπ.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- **Συμμετέχοντες (πληθυσμός, δείγμα, δειγματοληψία)**
 - Ακριβής αναφορά στον πληθυσμό - στόχο της έρευνας από τον οποίο θα αντληθούν οι συμμετέχοντες.
 - Παρουσίαση του μεγέθους του δείγματος της έρευνας.
 - Παρουσίαση της διαδικασίας δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκρότηση του δείγματος.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Αναφορά σε ζητήματα αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος και γενίκευσης των αποτελεσμάτων.
- Αναφορά στο ποσοστό ανταπόκρισης (response rate) του δείγματος (εκτίμηση κατά πόσον τα δεδομένα μας είναι αντιπροσωπευτικά με βάση ποσοστό ανταπόκρισης).

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Στην περίπτωση που η πηγή άντλησης των δεδομένων δεν είναι υποκείμενα αλλά γραπτές πηγές είναι απαραίτητο:
 - ~ να αναφερθούν οι πηγές αυτές,
 - ~ να δοθούν πληροφορίες αν οι πηγές είναι πρωτογενείς ή δευτερογενείς και
 - ~ να παρουσιασθούν τεκμηριωμένα τα κριτήρια επιλογής του δείγματος από τις πηγές.

ΜΕΘΟΔΟΣ

■ Λειτουργικοί ορισμοί

- Παρουσίαση λειτουργικού ορισμού των θεωρητικών οντοτήτων (constructs) ή των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στα ερευνητικά ερωτήματα ή στις ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ.
- Συχνά ενσωματώνονται στο τμήμα της ΔΕ που παρουσιάζονται τα ερευνητικά εργαλεία ή σε αυτό που αναφέρονται τα ερευνητικά ερωτήματα ή οι υποθέσεις.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Αναλυτική παρουσίαση του τρόπου μέτρησης των μεταβλητών (ποιοι δείκτες χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση κάθε εξεταζόμενης μεταβλητής;).
- Όπου απαιτείται, σαφής αναφορά στο τί σημαίνει 'υψηλή', 'μέτρια', ή 'χαμηλή' τιμή του δείκτη;

ΜΕΘΟΔΟΣ

- **Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων**
 - Λεπτομερής παρουσίαση του είδους ανάλυσης των δεδομένων και των σταδίων της ανάλυσης.
 - Θεμελίωση της επιλογής του είδους ανάλυσης με βάση το είδος των δεδομένων που συλλέχθηκαν και τα ερευνητικά ερωτήματα ή τις ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ.
 - Παρουσίαση - συζήτηση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των μετρήσεων της έρευνας και των τρόπων εξασφάλισής τους.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Στην περίπτωση χρήσης λογισμικών για την ανάλυση του εμπειρικού υλικού είναι απαραίτητη η αναφορά στο λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε (όπως για παράδειγμα, Nvivo, ATLAS.ti, **SPSS 22.0**)
- Στην περίπτωση χρήσης στατιστικών ελέγχων είναι απαραίτητη:
 - ~ η αναφορά των συγκεκριμένων στατιστικών ελέγχων,
 - ~ η αιτιολόγηση των στατιστικών κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν,
 - ~ η αναφορά του επιπέδου στατιστικής σημαντικότητας των κριτηρίων που αποδέχθηκε ο/η φοιτητής/τρια.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- Σε περιπτώσεις συγκρότησης συστήματος κατηγοριών του εμπειρικού υλικού, είναι απαραίτητο:
 - ~ Να διατυπώνονται αναλυτικά και με σαφήνεια, καθώς και να τεκμηριώνονται, τα κριτήρια βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η ένταξη του εμπειρικού υλικού σε κατηγορίες.
 - ~ Κάθε κατηγορία να ορίζεται με σαφήνεια και να συνοδεύεται η παρουσίασή της με ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα από το πρωτογενές εμπειρικό υλικό που έχουμε συλλέξει.

Σημείωση: Τα παραπάνω παρουσιάζονται ορισμένες φορές στην ενότητα των Αποτελεσμάτων της ΔΕ.

ΜΕΘΟΔΟΣ

- **Ζητήματα δεοντολογίας:**

- Παρουσίαση του τρόπου διασφάλισης των ζητημάτων δεοντολογίας (ethical issues) που είναι συναφή με τη διεξαγωγή της έρευνας.

- **Περιορισμοί της έρευνας**

- Οριοθέτηση της έρευνας: ακριβής παρουσίαση των περιορισμών της έρευνας και των ενδεχόμενων συνεπειών τους στην ποιότητά της.

Συμβουλές σύνταξης μεθόδου

- ✓ Στη σύνταξη της ενότητας της Μεθόδου χρησιμοποιείται συνήθως ο αόριστος χρόνος.
- ✓ Παρουσιάζονται όλες οι απαραίτητες λεπτομέρειες ώστε ένας άλλος/η ερευνητής/τρια να μπορεί να επαναλάβει την έρευνα.
- ✓ Ωστόσο, η παρουσίαση αυτή είναι απαραίτητο να είναι ακριβής και σύντομη (αποφυγή αναφορών σε λεπτομέρειες που δεν είναι συναφείς με τους στόχους της έρευνας).

Συμβουλές σύνταξης μεθόδου

- ✓ Ενώ ο πληθυσμός-στόχος της έρευνας ορίζεται με μια μοναδική δήλωση, οι διαδικασίες συγκρότησης του δείγματος είναι απαραίτητο να περιγράφονται λεπτομερώς.
- ✓ Τα εργαλεία, στην πλήρη παρουσίαση των ερωτήσεων ή των αξόνων που περιλαμβάνουν, παρατίθενται στα Παραρτήματα της ΔΕ.
- ✓ Να διαβάσετε και να ακολουθήσετε προσεκτικά τις κατευθυντήριες οδηγίες για ζητήματα δεοντολογίας του επιστημονικού πεδίου που ανήκει η ΔΕ που συντάσσετε (όπως, οι οδηγίες δεοντολογίας της American Psychological Association).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των δεδομένων που συλλέχθηκαν με βάση τη δομή, τη λογική συνέχεια και διάρθρωση των ερευνητικών ερωτημάτων ή/και των ερευνητικών υποθέσεων που έχουν διατυπωθεί στη σχετική προηγούμενη ενότητα.
- Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται χωρίς ερμηνεία για τη σημασία τους. Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων αποτυπώνεται στην ενότητα των Συμπερασμάτων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- **Η ποικιλία των ερευνητικών προσεγγίσεων (όπως, ποσοτική ή ποιοτική προσέγγιση), των συλλεχθέντων δεδομένων –άρα και των δυνατών μορφών αναπαράστασής τους π.χ. με φυσική γλώσσα, πίνακες, σχήματα, διαγράμματα, κλπ- και των αναλύσεων (είδος και επίπεδο ποιοτικής ή στατιστικής ανάλυσης), αντανακλάται στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων των ΔΕ.**

Συνεπώς, η δομή, η οργάνωση και η μορφή παρουσίασης των αποτελεσμάτων στις ΔΕ μπορεί να ποικίλει.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται με τη μορφή ενός σύντομου, περιεκτικού και σαφούς κειμένου, που μπορεί να περιλαμβάνει και γραφικές παραστάσεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Σε περιπτώσεις συγκρότησης συστήματος κατηγοριών του εμπειρικού υλικού, είναι απαραίτητο:
 - Να διατυπώνονται αναλυτικά και με σαφήνεια, καθώς και να τεκμηριώνονται, τα κριτήρια βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η ένταξη του εμπειρικού υλικού σε κατηγορίες.
 - Κάθε κατηγορία να ορίζεται με σαφήνεια και να συνοδεύεται η παρουσίασή της με ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα από το πρωτογενές εμπειρικό υλικό που έχουμε συλλέξει.

Σημείωση: Τα παραπάνω παρουσιάζονται ορισμένες φορές στην ενότητα της Μεθόδου (μέθοδος ανάλυσης δεδομένων).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Σε περιπτώσεις παρουσίασης αποτελεσμάτων στατιστικών αναλύσεων των δεδομένων, είναι απαραίτητο:
 - Να αναφέρονται με σαφήνεια και να τεκμηριώνονται κατάλληλα οι χρησιμοποιούμενοι στατιστικοί έλεγχοι και δείκτες.
 - Να αναφέρεται το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας των δεικτών που αποδέχθηκε ο/η φοιτητής/τρια.

Σημείωση: Τα παραπάνω παρουσιάζονται ορισμένες φορές στην ενότητα της Μεθόδου ανάλυσης δεδομένων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Να παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασίας σε επίπεδο τιμών στατιστικών δεικτών μέσα στο κείμενο ή σε πίνακα ή ακόμα σε σχήμα.
- Να γίνεται αναφορά στα συμπεράσματα που εξάγονται από τη στατιστική επεξεργασία χωρίς όμως να ερμηνεύονται (η ερμηνεία τους αποτυπώνεται στην ενότητα των Συμπερασμάτων της ΔΕ).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Τα αποτελέσματα της ανάλυσης (ποσοτικά ή ποιοτικά) μπορούν να παρουσιασθούν σε μορφή αναπαραστάσεων (όπως πίνακες, σχήματα, διαγράμματα).
- Η ποιότητα των χρησιμοποιούμενων αναπαραστάσεων είναι υψηλότερη όσο περισσότερο, οι πληροφορίες που ενσωματώνουν, επιτρέπουν την πλήρη κατανόηση των σχέσεων που εκφράζονται σε αυτές.
- Δείκτης ποιότητας των χρησιμοποιούμενων αναπαραστάσεων είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αυτοτέλειά τους από το κείμενο που τις συνοδεύουν.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Το λεκτικό κείμενο που συνοδεύει τις αναπαραστάσεις δεν αναπαράγει τις πληροφορίες που κωδικοποιούνται σε αυτές. Εστιάζει στην παρουσίαση των βασικών αποτελεσμάτων και λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς τις αναπαραστάσεις.
- Οι αναπαραστάσεις τοποθετούνται κοντά στο σημείο του κειμένου των αποτελεσμάτων όπου γίνεται αναφορά σε αυτές.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Οι αναπαραστάσεις (πίνακες, σχήματα, διαγράμματα, κλπ):
 - είτε έχουν συνεχόμενη αρίθμηση από την αρχή έως το τέλος της ΔΕ, είτε αριθμούνται με βάση την ενότητα στην οποία εντάσσονται –οπότε και η αρίθμηση ξαναρχίζει σε κάθε ενότητα.
 - συνοδεύονται από ένα μικρό επεξηγηματικό κείμενο (τίτλος/λεζάντα) που αναφέρεται με πληρότητα και σαφήνεια στο περιεχόμενό τους και συνεπώς επιτρέπει στον αναγνώστη να τις ‘διαβάσει’ και
 - διαφορετικές αναπαραστάσεις έχουν διαφορετική αρίθμηση (για παράδειγμα, η αρίθμηση των πινάκων διαφοροποιείται από την αρίθμηση των διαγραμμάτων, κ.ο.κ.).

Συμβουλές σύνταξης αποτελεσμάτων

- ✓ **Το υλικό αναπαράστασης των αποτελεσμάτων της ανάλυσης του εμπειρικού υλικού (όπως, πίνακες, διαγράμματα, σχήματα και οι συνοδευτικές λεζάντες τους) παρουσιάζεται με τη χρήση ενός διεθνώς αποδεκτού συστήματος [όπως για παράδειγμα το σύστημα της American Psychological Association (APA)].**
- ✓ **Η επιλογή του συστήματος παράθεσης αναπαραστάσεων γίνεται βάσει των «Οδηγιών Εκπόνησης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών» του ΜΠΣ στο οποίο φοιτάτε, ή των ειδικών απαιτήσεων της Σχολής, ή του ΜΠΣ.**

Συμβουλές σύνταξης αποτελεσμάτων

- ✓ Επιλέγετε κάθε φορά το είδος αναπαράστασης που είναι καταλληλότερο για τα δεδομένα σας και τα αποτελέσματα που θέλετε να αναδείξετε. Στην ενότητα των Αποτελεσμάτων ενσωματώνονται οι πλέον σημαντικοί πίνακες, σχήματα, κλπ. Οι υπόλοιπες αναπαραστάσεις τοποθετούνται σε παραρτήματα της ΔΕ.
- ✓ Οι αναπαραστάσεις πρέπει να μην αποκωδικοποιούν μεγάλο όγκο πληροφορίας και να είναι εύληπτες στον αναγνώστη.

Συμβουλές σύνταξης αποτελεσμάτων

- ✓ Στο κείμενο της παρουσίασης των αποτελεσμάτων είναι απαραίτητο, όποτε αναφέρεστε σε στοιχεία από πίνακες, διαγράμματα ή σχήματα, να αναφέρετε και από ποιον ακριβώς πίνακα, διάγραμμα ή σχήμα αντλήσατε ή σχολιάζετε στοιχεία (π.χ. βλ. Πίνακας 1).
- ✓ Τα ίδια αποτελέσματα δεν παρουσιάζονται με διαφορετικά είδη αναπαραστάσεων. Απαιτείται δηλαδή αυτοπεριορισμός, και όχι κατάχρηση, στον αριθμό των χρησιμοποιούμενων αναπαραστάσεων.
- ✓ Επιλέγετε κάθε φορά το είδος αναπαράστασης που είναι καταλληλότερο για τα δεδομένα σας και τα αποτελέσματα που θέλετε να αναδείξετε.

Συμβουλές σύνταξης αποτελεσμάτων

- ✓ Οι αναπαραστάσεις έχουν νόημα όταν αποτυπώνουν σύνοψη δεδομένων.
- ✓ Στη σύνταξη της ενότητας των Αποτελεσμάτων χρησιμοποιείται συνήθως ο αόριστος χρόνος.
- ✓ Το ύφος και η γλώσσα παρουσίασης των αποτελεσμάτων πρέπει να είναι 'συγκρατημένα', ουδέτερα και να μην αποπνέουν συναισθηματικές φορτίσεις (ενθουσιασμός ή απογοήτευση).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Στα συμπεράσματα, που αποτελούν μια ιδιαίτερα σημαντική ενότητα της ΔΕ, 'εδραιώνεται' η έρευνά μας στο συναφές ερευνητικό πεδίο μέσω της ανάδειξης της συμβολής των ευρημάτων της στην υπάρχουσα γνώση.

Η συμβολή της έρευνάς μας στη γνώση, που προαναγγέλθηκε στις αρχικές ενότητες της ΔΕ (Εισαγωγή, Θεωρητικό πλαίσιο, Βιβλιογραφική ανασκόπηση), θεμελιώνεται στην τελευταία ενότητα της ΔΕ (Συμπεράσματα).

- Στην εδραίωση της έρευνάς μας συνεπικουρούν επίσης η διάνοιξη νέων ερευνητικών προοπτικών καθώς και οι πρακτικής φύσης επιπτώσεις της.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Στη ενότητα των συμπερασμάτων:
 - παρουσιάζεται μια περιεκτική σαφής σύνοψη των ευρημάτων της ΔΕ -βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων- σε πλήρη αντιστοιχία με τα ερευνητικά ερωτήματα ή/και οι ερευνητικές υποθέσεις της ΔΕ,
 - αξιολογείται η έρευνα που πραγματοποιήθηκε και
 - αξιοποιούνται τα ευρήματα σε έναν ευρύτερο προβληματισμό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Στα ευρήματα που παρουσιάζονται υποδεικνύεται η σημασία τους μέσω της σύνδεσής τους με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και το θεωρητικό πλαίσιο.
- Ο/Η φοιτητής/τρια συνδέει τα ευρήματά του με ευρήματα συναφών ερευνών τα οποία συγκλίνουν, διαφοροποιούνται ή αντιτίθενται σε αυτά της έρευνάς του.
- Για τα ευρήματα που διαφοροποιούνται ή αντιτίθενται στα δικά του καταβάλλει προσπάθεια να διατυπώσει ερμηνείες τους αξιοποιώντας το θεωρητικό προβληματισμό της ΔΕ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο/Η φοιτητής/τρια μπορεί ακόμα να ερμηνεύσει τα ευρήματά του σχολιάζοντας κριτικά ζητήματα που αφορούν στη μέθοδο και τους ενδεχόμενους περιορισμούς της (για παράδειγμα αδυναμίες δείγματος, χρησιμοποιούμενων διατάξεων, εργαλείων συλλογής δεδομένων, μεθόδων ανάλυσης, κτλ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Η συζήτηση για τους περιορισμούς της έρευνας

Ο/Η φοιτητής/τρια είναι απαραίτητο να παρουσιάσει και να συζητήσει την οριοθέτηση της έρευνάς του η οποία συνδέεται με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο και τους περιορισμούς της (για παράδειγμα χαρακτηριστικά, αδυναμίες ή παραλείψεις σε επίπεδο δείγματος, χρησιμοποιούμενων διατάξεων, εργαλείων συλλογής δεδομένων, μεθόδων ανάλυσης, κτλ).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Κριτήριο ποιότητας μιας ΔΕ συνιστά η ισόρροπη ανάδειξη της συνεισφοράς της τόσο πεδίο της προαγωγής της γνώσης όσο και πεδίο των πρακτικών εφαρμογών.
- Στο πλαίσιο αυτό ο/η φοιτητής/τρια:
 - αναδεικνύει την ερευνητική προοπτική που δημιουργεί το θέμα που διερεύνησε παρουσιάζοντας νέες ερευνητικές κατευθύνσεις ή νέα ερωτήματα για μελλοντική έρευνα και
 - διατυπώνει προτάσεις για την αξιοποίηση και εφαρμογή στην πράξη των ευρημάτων του.

Συμβουλές σύνταξης συμπερασμάτων

- ✓ Κατά τη συγγραφή των συμπερασμάτων της ΔΕ, σε αντίθεση με τη σύνταξη της εισαγωγής, μεταβαίνουμε από τα ειδικά και συγκεκριμένα αποτελέσματα της έρευνας σε πιο γενικά ζητήματα.
- ✓ Στα συμπεράσματα δεν επαναλαμβάνουμε, ή αναδιατυπώνουμε, τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάσαμε στην προηγούμενη ενότητα.
- ✓ Διατυπώνουμε απλές και σαφείς απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα ή τις υποθέσεις οι οποίες δηλώνουν με σαφήνεια τη συμβολή μας στη γνώση για το θέμα που μελετήσαμε.

Συμβουλές σύνταξης συμπερασμάτων

- ✓ **Περιοριζόμαστε στην παρουσίαση των βασικών ευρημάτων μας που αφενός απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα και αφετέρου συνιστούν τη νέα γνώση στο πεδίο μελέτης μας.**
- ✓ **Η προσωπική συμβολή της έρευνας που διεξήγαγε ο/η φοιτητής/τρια αναδεικνύεται, άρα και κρίνεται, στην ενότητα των συμπερασμάτων της ΔΕ.**
- ✓ **Στους περιορισμούς της έρευνας αποφεύγεται η αναφορά στην εμφάνιση δευτερευόντων προβλημάτων. Γίνεται αναφορά σε προβλήματα που εν δυνάμει συνιστούν σημαντικές απειλές για την εσωτερική και εξωτερική εγκυρότητα.**

Συμβουλές σύνταξης συμπερασμάτων

- ✓ Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλίσετε ότι τα συμπεράσματα δεν περιλαμβάνουν στοιχεία 'έντασης' ή αντιφάσεων με τα αποτελέσματα της ανάλυσης και τα ερευνητικά ερωτήματα της ΔΕ.
- ✓ Στη σύνταξη της ενότητας των Συμπερασμάτων χρησιμοποιείται συνήθως ο ενεστώτας χρόνος. Όταν όμως στην ενότητα αυτή γίνεται αναφορά στα αποτελέσματα της έρευνας τότε χρησιμοποιείται ο αόριστος.

Συμβουλές σύνταξης συμπερασμάτων

✓ Συχνό λάθος:

Απουσία συστηματικής σύνδεσης Θεωρητικού Πλαισίου και Βιβλιογραφικής Ανασκόπησης με Συμπεράσματα

Συχνά δεν αξιοποιούνται συστηματικά στοιχεία του θεωρητικού πλαισίου και της βιβλιογραφικής ανασκόπησης στην ενότητα των Συμπερασμάτων, και ειδικότερα, στην απαραίτητη ερμηνεία και σχολιασμό των αποτελεσμάτων της ΔΕ.

Δεν ξεχνώ:

Στο σχολιασμό των ευρημάτων στα συμπεράσματα της ΔΕ είναι απαραίτητο να γίνεται πάντοτε συστηματική σύνδεση με το θεωρητικό πλαίσιο και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

**ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ,
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ/ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ,
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Σύνταξη ενός καταλόγου αποκλειστικά και μόνον των βιβλιογραφικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν μέσα στο κείμενο της ΔΕ με τη χρήση βιβλιογραφικών παραπομπών.**
- **Ο κατάλογος αυτός παρέχει τα πλήρη βιβλιογραφικά στοιχεία των πηγών που περιλαμβάνει.**
- **Η παράθεση των πηγών γίνεται μόνον σε ενιαία αλφαβητικά σειρά (αλφαβητική ταξινόμηση βάσει επωνύμου συγγραφέα/ων) και δεν χρησιμοποιούνται αρίθμηση ή άλλα σύμβολα.**
- **Συγκροτείται ενιαίος κατάλογος ξενόγλωσσης και ελληνόγλωσσης βιβλιογραφίας.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Στη σύνταξη των βιβλιογραφικών αναφορών χρησιμοποιείται, όπου χρειάζεται, η πλάγια (*italics*) και όχι η έντονη γραφή (**bold**).
- **Σύνταξη του καταλόγου των βιβλιογραφικών αναφορώνσύμφωνα με το πρότυπο που υιοθετεί το ΜΠΣ στο οποίο φοιτάτε ή των ειδικών απαιτήσεων της Σχολής.**
- **Ένα πρότυπο που προτείνεται συχνά στους συγγραφείς ΔΕ που εμπίπτουν στις Επιστήμες της Αγωγής είναι το σύστημα της APA (American Psychological Association).**

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφίας

- ✓ Οι οδηγίες προς τους/τις φοιτητές/τριες του ΜΠΣ του ΕΑΠ στο οποίο εκπονείται η ΔΕ, υποδεικνύουν:
 - το σύστημα σύνταξης των βιβλιογραφικών παραπομπών και αναφορών που είναι απαραίτητο να υιοθετηθεί και
 - τον τρόπο χρήσης και σύνταξης υποσημειώσεων.
- ✓ Η σύνταξη των βιβλιογραφικών αναφορών και παραπομπών συνιστά σε μεγάλο βαθμό μια μηχανική εργασία. Ωστόσο, αποτελεί μια συνήθη πηγή λαθών.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφίας

- ✓ Για το θέμα της βιβλιογραφικών αναφορών και παραπομπών σας προτείνουμε να συμβουλευέστε άρθρα δημοσιευμένα σε πρόσφατα τεύχη επιστημονικού περιοδικού, το οποίο υιοθετεί το ίδιο σύστημα σύνταξης βιβλιογραφίας με αυτό που υιοθετούν οι προδιαγραφές του ΜΠΣ του ΕΑΠ στο οποίο φοιτάτε.
- ✓ Μετά την ολοκλήρωση της ΔΕ, είναι απαραίτητο να ελέγξετε αν όλες οι βιβλιογραφικές παραπομπές που χρησιμοποιήσατε στο κείμενο της ΔΕ περιλαμβάνονται στον κατάλογο της βιβλιογραφίας και αντιστρόφως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ/ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Στις υποσημειώσεις μπορείτε να παρουσιάσετε συμπληρωματικό (επεξηγηματικό) πληροφοριακό υλικό το οποίο αφενός δεν μπορεί να συμπεριληφθεί στο κείμενο για λόγους εξασφάλισης της συνεχούς ροής του κειμένου, αφετέρου όμως είναι απαραίτητο για την τεκμηρίωση των θέσεων, ή των επιχειρημάτων που διατυπώνονται, ή/και για εξειδικευμένους αναγνωστών (για παράδειγμα, αναλυτικές τεχνικές πληροφορίες για τους στατιστικούς ελέγχους που διενεργήθηκαν).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ/ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Οι σημειώσεις μπορεί:
 - να παρατίθενται συγκεντρωμένες στο τέλος κάθε ενότητας ή στο τέλος της ΔΕ (σημειώσεις) ή
 - να είναι υποσελίδιες (υποσημειώσεις).

Συμβουλές σύνταξης σημειώσεων/υποσημειώσεων

- ✓ Οι σημειώσεις/υποσημειώσεις είναι περιορισμένες σε αριθμό και έκταση σε λέξεις.
- ✓ Στο σημείο του κειμένου που θέλουμε να τοποθετήσουμε σημείωση/υποσημείωση παρεμβάλλουμε έναν αριθμητικό εκθέτη.
- ✓ Η αρίθμηση των σημειώσεων/υποσημειώσεων είναι συνήθως συνεχής.
- ✓ Οι σημειώσεις/υποσημειώσεις γράφονται με γραμματοσειρά μικρότερου μεγέθους και μικρότερο διάστημα από αυτά του κυρίως κειμένου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- Σε παραρτήματα μπορείτε να παρουσιάσετε πληροφορίες και υλικά που είναι σημαντικά για την τεκμηρίωση, την αιτιολόγηση και την κατανόηση της ΔΕ και οι οποίες, λόγω του μεγάλου όγκου τους, δεν εντάσσονται στο κύριο σώμα του κειμένου για αποφυγή διάσπασης της προσοχής του αναγνώστη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Για παράδειγμα, σε παράρτημα μπορείτε να παραθέσετε:

- στην πλήρη ανάπτυξή τους τα εργαλεία συλλογής ή/και ανάλυσης δεδομένων (όπως το ερωτηματολόγιο που δόθηκε για συμπλήρωση στους συμμετέχοντες της έρευνας, ή η κλείδα παρατήρησης που χρησιμοποιήσατε),
- αναλυτική περιγραφή των σχεδίων διδασκαλίας, των διδακτικών διατάξεων, ή των πειραματικών διατάξεων που χρησιμοποιήσατε,
- δεδομένα μεγάλου όγκου (όπως αναλυτικοί πίνακες αποτελεσμάτων),

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- Θεσμικά κείμενα που αναφέρετε στο κυρίως σώμα της ΔΕ (όπως νόμοι, ΦΕΚ),
- δείγματα πρωτογενούς εμπειρικού υλικού που αναλύσατε (όπως κείμενα απομαγνητοφώνησης συνεντεύξεων, αποσπάσματα γραπτών πηγών που αναλύσατε, απεικονιστικό υλικό).

Συμβουλές σύνταξης παραρτημάτων

- ✓ Τα παραρτήματα είναι αριθμημένα και φέρουν επικεφαλίδα που περιγράφει πλήρως το περιεχόμενό τους.
- ✓ Σε περίπτωση που τα παραρτήματα της ΔΕ είναι περισσότερα του ενός, τότε τοποθετούνται διαδοχικά και με συνεχόμενη αρίθμηση.
- ✓ Στο κυρίως μέρος του κειμένου της ΔΕ είναι απαραίτητο να γίνεται ακριβής αναφορά σε όλα τα παραρτήματά της (π.χ. βλ. Παράρτημα Α) προκειμένου ο αναγνώστης να γνωρίζει ότι υπάρχει διαθέσιμη συμπληρωματική πληροφορία για την έρευνά μας σε κάποιο άλλο σημείο της ΔΕ.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

- Η αναζήτηση βιβλιογραφικών πηγών γίνεται με λέξεις-κλειδιά του θέματος της έρευνάς μας.
- Είναι απαραίτητο να αναζητούνται και να μελετώνται πηγές γενικότερες και ακολούθως ειδικότερες για το θέμα μας.
- Στην επιλογή των πηγών που θα μελετήσετε είναι απαραίτητο να λαμβάνετε υπόψη και την παλαιότητα τους.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;

- Αναζητώ επιστημονικά περιοδικά στα οποία οι φοιτητές/τριες του ΕΑΠ έχουν δωρεάν πρόσβαση στο Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (<http://www.heal-link.gr/>) μέσω της βιβλιοθήκης του ΕΑΠ (<http://www.heal-link.gr.proxy.eap.gr/>)
- Στη βιβλιοθήκη του ΕΑΠ (<http://lib.eap.gr/el>) μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε:
 - κύριο και συλλογικό κατάλογο
 - ηλεκτρονικά περιοδικά

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;

- ηλεκτρονικά βιβλία
- ιδρυματικό αποθετήριο ΕΑΠ
(<https://apothesis.eap.gr/>)
- θεματικές πύλες (κατηγορίες πηγών που προσφέρονται για συγκεκριμένες εξειδικευμένα γνωστικές περιοχές: ηλεκτρονικά βιβλία και περιοδικά, βάσεις δεδομένων, βιβλιογραφικές αναφορές, blogs, δραστηριότητες επιστημονικών κοινοτήτων, πύλες συναφούς περιεχομένου κ.ά)
- μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες ΕΑΠ
- βάσεις δεδομένων.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;

■ Ψηφιακά Αποθετήρια (ενδεικτικά)

- Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών
<http://phdtheses.ekt.gr/eadd/?locale=el>
- Ιδρυματικό Αποθετήριο ΕΜΠ
<http://dspace.lib.ntua.gr/>
- Ψηφιοθήκη [Ιδρυματικό Αποθετήριο ΑΠΘ]
<http://invenio.lib.auth.gr/>
- Νημερτής [Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών]
<http://nemertes.lis.upatras.gr/>
- E-Locus [Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Κρήτης]
<http://elocus.lib.uoc.gr/>
- Ψηφίδα [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη και Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Μακεδονίας]
<http://dspace.lib.uom.gr/>

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;

■ Ψηφιακά Αποθετήρια (ενδεικτικά)

- Απόθεσης [Ιδρυματικό αποθετήριο ΕΑΠ] (<https://apothesis.eap.gr/>)
- Διαπανεπιστημιακό σύστημα ψηφιακής βιβλιοθήκης για την ηλεκτρονική τεκμηρίωση της σύγχρονης ελληνικής γκρίζας βιβλιογραφίας (<http://artemis.cslab.ntua.gr/>)

■ Εθνικός Συλλογικός Κατάλογος Επιστημονικών Περιοδικών [Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης]

Ελληνικά Περιοδικά

<http://eskep.ekt.gr/eskep/journal/search?t=COUNTRY&q=83&n=%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CF%82>

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;

- **Διεθνείς και εθνικές πηγές στατιστικών στοιχείων ανοικτής πρόσβασης (ενδεικτικές)**
 - EUROSTAT (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>)
 - OECD Statistics Portal: Home (<http://lib.dmu.edu/db/oecd>)
 - United Nations Statistics Division (UNSD) (<http://unstats.un.org/unsd/databases.htm>)
 - Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (<http://argo.ekt.gr/>)
 - Γενική Γραμματεία ΕΣΥΕ (<http://www.statistics.gr/>)

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;

■ Μηχανές αναζήτησης (ενδεικτικές)

– <http://www-scopus-com.proxy.eap.gr/>

(πρόσβαση μέσω βιβλιοθήκης ΕΑΠ: <http://lib.eap.gr/el> → <http://www.heal-link.gr.proxy.eap.gr/> → Βιβλιογραφικές Βάσεις/Βάσεις Πλήρους Κειμένου → SCOPUS)

– <http://scholar.google.com/>

– <http://journals.cambridge.org/bin/bladerunner?REQUINIQ=1109058306&REQSESS=232247&124000REQEVE NT=&REQSTR1=QuickSrch&REQAUTH=0&REQSTR2=d elocalisation>

Συμβουλές αναζήτησης βιβλιογραφικών πηγών

✓ Είναι απαραίτητο να αναζητούμε και να αξιοποιούμε έγκυρες επιστημονικές πηγές όπως:

- άρθρα διεθνών ή ελληνικών επιστημονικών περιοδικών με κριτές,
- πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων με κριτές,
- συλλογικούς επιστημονικούς τόμους με κριτές,
- δεδομένα και κείμενα επίσημων διεθνών και ελληνικών οργανισμών και φορέων, όπως ΕΛΣΤΑΤ, ΕΚΚΕ, CEDEFOP, Eurostat, ΟΟΣΑ, UNESCO, κ.ά.
- νομοθεσία (διεθνή, ελληνική),
- διδακτορικές διατριβές.

Συμβουλές αναζήτησης βιβλιογραφικών πηγών

- ✓ Είναι απαραίτητο να αποφεύγουμε την αξιοποίηση πηγών όπως:
 - ιστοσελίδες και blogs που δεν είναι επίσημες,
 - δημοσιογραφικές πηγές,
 - εγκυκλοπαίδειες., κ.ά.
- ✓ Πέραν της επιστημονικής εγκυρότητας, είναι αναγκαίο να αξιολογούμε συστηματικά τις πηγές που εντοπίζουμε και στο επίπεδο της συνάφειάς τους με το θέμα που διερευνάμε.
- ✓ Είναι σημαντικό να αναζητούμε και να μελετούμε την πρωτότυπη πηγή.

Από τις πηγές στη βιβλιογραφική ανασκόπηση: τα διαδοχικά στάδια

- **Αναζητώ, εντοπίζω και αξιολογώ τις πηγές**
 - lib.eap.gr, [heal-link](#), [scopus](#), [scholar](#), κ.ά. (βλ. *Πού αναζητώ βιβλιογραφικές πηγές;*)
 - Χρήση λέξεων-κλειδιά θέματος προς διερεύνηση
 - Αξιολόγηση πηγών: συναφείς με το προς διερεύνηση θέμα, ποιότητα (βλ. *Συμβουλές αναζήτησης βιβλιογραφικών πηγών*)

Από τις πηγές στη βιβλιογραφική ανασκόπηση: τα διαδοχικά στάδια

- **Μελετώ** και **αποδελτιώνω** τις πηγές
(για εμπειρική έρευνα)
 - Θεωρητικός προβληματισμός
 - Ερευνητικά ερωτήματα ή/και Υποθέσεις
 - Μέθοδος (π.χ. προσέγγιση, εργαλείο, δείγμα, μέθοδος ανάλυσης)
 - Ευρήματα
- **Οργανώνω** σε μορφή πίνακα τις σημειώσεις αποδελτίωσης

Από τις πηγές στη βιβλιογραφική ανασκόπηση: τα διαδοχικά στάδια

- **Συνθέτω κριτικά** (εντοπίζω συγκλίσεις και αποκλίσεις, αναδεικνύω ερευνητικά 'κενά' ή ελλείψεις)
- **Συντάσσω** τη βιβλιογραφική ανασκόπηση

**ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ &
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ
ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Γιατί χρησιμοποιώ απαραίτητα βιβλιογραφικές παραπομπές;

- Οι βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές συνιστούν αναπόσπαστο στοιχείο των επιστημονικών εργασιών.
- Βασική λειτουργία των βιβλιογραφικών παραπομπών είναι η τεκμηρίωση.

Κάθε φορά που αναφέρετε για παράδειγμα συγκεκριμένες θεωρίες, απόψεις, ευρήματα ή συμπεράσματα άλλων ερευνητών, ή σε περίπτωση που χρησιμοποιείτε στατιστικά δεδομένα, είναι απαραίτητο να τεκμηριώνετε αυτές τις αναφορές με τις κατάλληλες παραπομπές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- Η ακαδημαϊκή δεοντολογία επιτάσσει να αναγνωρίζεται ρητά, με αναφορά στην πηγή, ο/οι συγγραφέας/είς των οποίων αξιοποιούμε ιδέες και περιεχόμενο των εργασιών τους, είτε κάνοντας χρήση του περιεχομένου τους είτε παραφράζοντάς τες είτε παραθέτοντας αποσπάσματά τους αυτολεξεί.
- Επιπλέον, η χρήση των παραπομπών επιτρέπει:
 - στον/ην αναγνώστη/τρια της εργασίας μας να ανατρέξει και να αξιοποιήσει με τη σειρά του/της την πηγή στην οποία παραπέμπουμε, είτε για να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες που ενδεχομένως τυγχάνουν ενδιαφέροντος είτε για να επαληθεύσει θέσεις, στοιχεία ή πληροφορίες που αποδίδονται σε συγγραφέα/είς

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- στο/στους συγγραφέα/είς της εργασίας στην οποία παραπέμπουμε να διασφαλισθεί/ούν σε περιπτώσεις προβληματικής κατανόησης ή μεταφοράς στοιχείων της εργασίας του/τους από άλλον/η ερευνητή/τρια.**

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών

- ✓ Οι οδηγίες προς τους/τις φοιτητές/τριες του ΜΠΣ του ΕΑΠ στο οποίο εκπονείται η ΔΕ, υποδεικνύουν:
 - το σύστημα σύνταξης των βιβλιογραφικών παραπομπών που είναι απαραίτητο να υιοθετηθεί και
 - τον τρόπο χρήσης και σύνταξης παραπομπών .
- ✓ Οι ενδοκειμενικές βιβλιογραφικές παραπομπές αντιστοιχούν σε βιβλιογραφικές αναφορές που πρέπει να περιλαμβάνεται στον κατάλογο της βιβλιογραφίας στο τέλος της ΔΕ.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών

- ✓ Στις βιβλιογραφικές παραπομπές εντός του κειμένου απαιτείται να παρουσιάζονται:
 - **το επώνυμο του συγγραφέα και**
 - **η χρονολογία έκδοσης της εργασίας.**
- ✓ Στην περίπτωση που **παραπέμπουμε σε δευτερογενή αναφορά** (δηλαδή, πηγή που δεν έχουμε οι ίδιοι διαβάσει, αλλά αναφέρεται σε αυτήν άλλο κείμενο που μελετήσαμε), τότε (i) χρησιμοποιούμε στη σύνταξη της παραπομπής τη συντομογραφία «όπ. αναφ.» και (ii) παραθέτουμε στον κατάλογο της βιβλιογραφίας την πηγή που μελετήσαμε.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών

- ✓ Στην περίπτωση που **παρατίθεται αυτολεξεί απόσπασμα** από εργασία άλλου συγγραφέα, είναι απαραίτητο να παρουσιάζονται:
 - **το επώνυμο του συγγραφέα,**
 - **η χρονολογία έκδοσης της εργασίας και**
 - **ο αριθμός της σελίδας της εργασίας από την οποία αντλήθηκε το εν λόγω απόσπασμα.**

Όταν **παρατίθεται αυτολεξεί απόσπασμα** από εργασία άλλου συγγραφέα έκτασης μικρότερης των 40 λέξεων, τότε το απόσπασμα πρέπει να ενσωματώνεται **σε εισαγωγικά.**

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών

Στα αποσπάσματα που παρατίθενται αυτολεξεί διατηρείται η γραμματική, η ορθογραφία και η σύνταξη του συγγραφέα.

Αποφεύγεται στη σύνταξη της ΔΕ η συστηματική χρήση αυτολεξεί αποσπασμάτων καθώς και η χρήση μακροσκελών αυτούσιων εδαφίων.

Συμβουλές σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών

- ✓ Στη διαχείριση/σύνταξη των βιβλιογραφικών παραπομπών και των αναφορών μπορούν να αξιοποιηθούν διάφορα εξειδικευμένα λογισμικά, όπως Endnote, Reference Manager, Zotero, κ.ά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Πώς συντάσσω βιβλιογραφικές αναφορές;

- Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί κάποιος να συντάξει τις βιβλιογραφικές αναφορές (κατάλογος βιβλιογραφίας).
- Στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες υπάρχουν για παράδειγμα τα συστήματα APA, Chicago, Harvard, MLA, Oxford, κ.ά., τα οποία ενώ παρουσιάζουν τις ίδιες πληροφορίες για μια πηγή διαφοροποιούνται στη διάρθρωση της παρουσίασης της πληροφορίας.
- Η βιβλιογραφία της ΔΕ συντάσσεται σύμφωνα με το πρότυπο που υιοθετεί το ΜΠΣ στο οποίο φοιτάτε ή των ειδικών απαιτήσεων της Σχολής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Πώς συντάσσω βιβλιογραφικές αναφορές σύμφωνα με το σύστημα APA ;

- Ένα πρότυπο που προτείνεται συχνά στους συγγραφείς ΔΕ στις Επιστήμες της Αγωγής είναι το σύστημα της APA (American Psychological Association).
- Στη συνέχεια παρατίθενται ορισμένες επιλεγμένες, χαρακτηριστικές περιπτώσεις σύνταξης βιβλιογραφικών αναφορών σύμφωνα με το σύστημα APA.
- Για μια πληρέστερη και αναλυτική ενημέρωση σχετικά με τη σύνταξη αναφορών (δομή και μορφοποίηση) σύμφωνα με το σύστημα APA μπορείτε να συμβουλευθείτε τον ιστότοπο <http://www.apastyle.org/> και την εργασία του Πετρογιάννη (επιμ.) (2012).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Η αναφορά σε **άρθρο επιστημονικού περιοδικού** περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:
 - συγγραφέας (ή συγγραφείς) άρθρου
[επώνυμο και αρχικό γράμμα ονόματος]
 - έτος δημοσίευσης
 - τίτλος άρθρου
 - τίτλος περιοδικού
 - τόμος περιοδικού
 - τεύχος περιοδικού (αν υπάρχει)
 - σελίδες άρθρου (πρώτη σελίδα – τελευταία σελίδα)

Παράδειγμα

Hatzinikita, V., Dimopoulos, K., & Christidou, V. (2008). PISA test items and school textbooks related to science. *Science Education*, 92(4), 664-687.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Η αναφορά σε **βιβλίο** περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία :
 - συγγραφέας (ή συγγραφείς) βιβλίου
[επώνυμο και αρχικό γράμμα ονόματος]
 - έτος έκδοσης
 - τίτλος
 - τόπος έκδοσης
 - εκδότης

Παράδειγμα

Μιχαλοπούλου, Κ. (1992). *Κλίμακες μετρήσεως στάσεων*. Αθήνα: Οδυσσέας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Η αναφορά σε κεφάλαιο σε βιβλίο/συλλογικό τόμο περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία :
 - συγγραφέας (ή συγγραφείς) κεφαλαίου
[επώνυμο και αρχικό γράμμα ονόματος]
 - έτος έκδοσης
 - τίτλος κεφαλαίου
 - επιμελητής έκδοσης
 - τίτλος βιβλίου/συλλογικού τόμου
 - σελίδες κεφαλαίου
 - τόπος έκδοσης
 - εκδότης

Παράδειγμα

Ιωσηφίδης, Θ. (2006). Ποιοτική κοινωνική έρευνα και κριτικός ρεαλισμός. Στο: Θ. Ιωσηφίδης, & Μ. Σπυριδάκης (Επιμ.), *Ποιοτική κοινωνική έρευνα. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων* (σελ. 21-32). Αθήνα: Κριτική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Η αναφορά σε αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή (ΔΔ) ή μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία (ΜΔΕ) περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία :
 - συγγραφέας ΔΔ ή ΜΔΕ
[επώνυμο και αρχικό γράμμα ονόματος]
 - έτος
 - τίτλος ΔΔ ή ΜΔΕ
 - πανεπιστήμιο
 - τόπος

Παράδειγμα

Αποστολόπουλος, Κ. (2007). Διερεύνηση παραγόντων που επηρεάζουν τις απαντήσεις των μαθητών σε θέματα φυσικών επιστημών της διεθνούς έρευνας PISA (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο/Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Πάτρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Η αναφορά σε **ηλεκτρονική πηγή** (ιστοσελίδα/δικτυακό τόπο) περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία :
 - συγγραφέας (ή συγγραφείς) κειμένου
[επώνυμο και αρχικό γράμμα ονόματος]
 - έτος ή χωρίς ημερομηνία δημοσίευσης (χ.η.)
 - τίτλος κειμένου
 - ανακτήθηκε από <http://homepage> URL

Παράδειγμα

Ρούσσος, Π. (χ.η.). *Σύντομος οδηγός συγγραφής ερευνητικής έκθεσης*. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2014, από <http://users.uoa.gr/~roussosp/gr/PublicationManual.pdf>

ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ

Σύμφωνα και με τον Κώδικα Δεοντολογίας του ΕΑΠ (2014):

- «Λογοκλοπή είναι η ενσωμάτωση σε κάθε μορφής έργο ιδεών, αποσπασμάτων ή και μεμονωμένων φράσεων έργου τρίτου προσώπου, χωρίς αναφορά της σχετικής πηγής.» (σελ. 16). Δηλαδή, χωρίς αναγνώριση του αρχικού συγγραφέα.
- «Η λογοκλοπή, συνιστά σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα, ακόμη και σε εκείνες τις ελάχιστες περιπτώσεις που δεν θεωρείται ως αδίκημα κατά της πνευματικής ιδιοκτησίας από το νόμο, ιδιαίτερα όταν διαπράττεται από μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και απαντάται σε έργα που εμφανίζονται ως πρωτότυπα έργα του συγγραφέα τους.» (σελ. 16).

ΛΟΓΟΚΛΟΠΗ

- Είναι ακόμα σημαντικό να τονισθεί ότι ως αντιγραφή θεωρείται η χρήση τόσων πολλών ιδεών ή/και λέξεων από μια πηγή, σε βαθμό που να συνιστούν την πλειοψηφία της εργασίας άλλου συγγραφέα, είτε γίνεται, είτε δεν γίνεται, αναφορά σ' αυτήν την εργασία.
- Για τον έλεγχο ύπαρξης λογοκλοπής χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα λογισμικά όπως για παράδειγμα το Erorus στην πλατφόρμα study του ΕΑΠ, το Turnitin, κ.ά.

Συμβουλές για αποφυγή λογοκλοπής

- ✓ Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται στη ΔΕ ιδέες, στοιχεία, ή αποσπάσματα εργασιών άλλων συγγραφέων (αυτούσια ή παραφρασμένα), πρέπει να γίνεται ρητή αναφορά σε αυτούς τους συγγραφείς. Πρέπει δηλαδή να χρησιμοποιούνται συστηματικά βιβλιογραφικές παραπομπές στους συγγραφείς των οποίων το έργο αξιοποιήσαμε.
- ✓ Όταν αναπαράγεται στη ΔΕ αυτολεξεί απόσπασμα εργασίας άλλου συγγραφέα, τότε το απόσπασμα πρέπει (i) να ενσωματώνεται σε εισαγωγικά και (ii) να συνοδεύεται από βιβλιογραφική παραπομπή στο συγγραφέα.

Τι να προσέξω;

– Διαδικασίες και Χρονοδιάγραμμα εκπόνησης ΜΔΕ στο ΕΑΠ

Υιοθετώ συστηματικά, καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου, τις διαδικασίες και το χρονοδιάγραμμα εκπόνησης ΜΔΕ όπως αυτά περιγράφονται στο σχετικό κανονιστικό πλαίσιο του ΕΑΠ.

Συγκεκριμένα, μελετώ και τηρώ (i) το «Γενικό Κανονισμό Εκπόνησης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών» του ΕΑΠ και, αν υπάρχουν, (ii) τις «Οδηγίες Εκπόνησης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών» του ΜΠΣ στο οποίο φοιτώ, καθώς και (iii) ειδικές απαιτήσεις της Σχολής, ή του ΜΠΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική

Bem, D. J. (1995). Writing a review article for psychological bulletin. *Psychological Bulletin*, 118(2), 172-177.

Creswell, J. W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων / Έλλην.

Day, R. A. (1988). *How to write & publish a scientific paper* (3rd ed.). New York: Cambridge University Press.

Hart, C. (2005). *Doing a literature review*. London: Sage Publication Ltd.

Hengl, T., & Gould, M. (2006). *The unofficial guide for authors (or how to produce research articles worth citing)*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.

Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg

Smart, J. C. (2005). Attributes of exemplary research manuscripts employing quantitative analyses. *Research in Higher Education*, 46(4), 461-477.

Webster, J., & Watson, R. T. (2002). Analyzing the past to prepare the future: writing a literature review. *MIS Quarterly*, 26(2), xii-xxiii.

Βορβυλάς, Γ., & Χατζηνικήτα, Β. (Επιμ.) (2015). *Συνοπτικός οδηγός για την εκπόνηση μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Βορβυλάς, Γ., & Χατζηνικήτα, Β. (Επιμ.) (2015). *Χρονοδιάγραμμα απαιτούμενων ενεργειών μελών ΣΕΠ για την επίβλεψη μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Ιωσηφίδης, Θ., & Σπυριδάκης, Μ. (Επιμ.) (2006). *Ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική

Μπέλλας, Θ. (2010). *Δομή και γραφή της επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπαναστασίου, Κ., & Παπαναστασίου, Ε. (2005). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Λευκωσία: Kailas Printers and Lithographers Ltd.

Πετρογιάννης, Κ. (Επιμ.) (2012). *Γενικές οδηγίες σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών και αναφορών με βάση το βιβλιογραφικό σύστημα του American Psychological Association – APA (6th ed.)*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Πετρογιάννης, Κ. (Επιμ.) (2012). *Γενικός οδηγός σχολιασμού διπλωματικής εργασίας – Βιβλιογραφικής έρευνας*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Πετρογιάννης, Κ. (Επιμ.) (2013). *Δομή - τμήματα μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Πετρογιάννης, Κ., & Χατζηνικήτα, Β. (Επιμ.) (2013). *Οδηγίες εξέτασης - παρουσίασης διπλωματικής εργασίας*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Ρούσσος, Π. (χ.η.). *Σύντομος οδηγός συγγραφής ερευνητικής έκθεσης*. Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου, 2014, από <http://users.uoa.gr/~roussosp/gr/PublicationManual.pdf>

Χατζηνικήτα, Β. (Επιμ.) (2013). *Οδηγός σχολιασμού διπλωματικής εργασίας (εμπειρική έρευνα)*. Ανακτήθηκε 21 Ιουνίου, 2015, από <http://studyarchive.eap.gr/2014-15/course/view.php?id=197>

Χατζηνικήτα, Β., & Ραβάνης, Κ. (2010). Συγγραφή άρθρου για δημοσίευση. Στο: Μ. Ζεμπύλας, Π. Κενδέου & Α. Μιχαηλίδου (Επιμ.), *Προχωρημένες Μέθοδοι Εκπαιδευτικής Έρευνας* (σελ. 723-794). Κύπρος: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Τέλος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ψηφιακή Ελλάδα
Όλα είναι δυνατά
Εθνικιστικό Πρόγραμμα
"Νηφιστική Σύγκληση"

Ποιότητα ζωής για όλους